

УДК 007:304

DOI: 10.31470/2518-7600-2020-8/2-123-136

**WORLDVIEW, ACTIVITY BASED AND INSTITUTIONAL
ASPECTS OF THE INFORMATION CULTURE**

**СВІТОГЛЯДНІ, ДІЯЛЬНІСНІ ТА ІНСТИТУЦІЙНІ
АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ**

**МИРОВОЗЗРЕНЧЕСКИЕ, ДЕЯТЕЛЬНОСТНЫЕ ТА
ИНСТИТУЦИАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ
ИНФОРМАЦИОННОЙ КУЛЬТУРЫ**

Олена Коломієць,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри суспільних
наук, інформаційної та архівної
справи,
kolomietselena1964@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-0085-7605>

Центральноукраїнський
національний технічний
університет,
пр-т Університетський, 8,
м. Кропивницький,
Кіровоградська обл., Україна,
25006

Olena Kolomiïets,

Ph.D. in Pedagogical sciences,
Associate professor of the
department of public sciences,
information and archival affairs
kolomietselena1964@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-0085-7605>

Central-Ukrainian National
Technical University
Universytetskyi Prospect, 8,
Kropyvnytskyi, Ukraine, 25006

Оксана Головата,

викладач кафедри суспільних
наук, інформаційної та архівної
справи
o.o.golovata@gmail.com
<https://orsid/org/0000-0003-2232-819X>

Центральноукраїнський
національний
технічний університет
пр-т Університетський, 8
м. Кропивницький,
Україна, 25006

Oksana Holovata,

Lecturer of the department of
public sciences, information and
archival affairs
o.o.golovata@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-2232-819X>

Central-Ukrainian National
Technical University
Universytetskyi Prospect, 8,
Kropyvnytskyi, Ukraine, 25006

ABSTRACT

The article analyzes the existing approaches to the study of the phenomenon of information culture, in particular – to the content and scope of this concept. Own definition and the structure of information culture are proposed.

Information culture is considered as a way of human life in the information society, an integral part of the process of the culture of mankind formation, as a culture of man, ready for creative work in the conditions of technological and information system of society development.

This definition of information culture allows you to consider the main problems and trends systematically in the development of information culture, to identify the object and subject of its study adequately, as well as to structure its subject area.

From the point of view of cultural and activity based approaches, the structure of information culture is theoretically substantiated as isomorphic to the structure of culture, and which, accordingly, as an adjustment (value) and behavioral matrix contains three main components-archetypes - 1) knowledge-value (worldview; information and computer skills; and literacy, as well as information outlook and information worldview - a system of views and beliefs based on knowledge of «information-cultural» nature), 2) activity based (operational; «information activity», which combines both the practical interaction of the person with the objects of the information environment, the development of the necessary skills and skills for it, and the technology of human activity in the information environment – information search technologies, multimedia, virtual reality, etc.), 3) institutional (information infrastructure institutions for the collection, dissemination and use of information).

The importance of defining the categorical status of the «information culture» concept is emphasized in the formation of a new field of knowledge – information culture, the content of which is a systematic study of both instrumental and humanitarian aspects of the development of society, the study of the phenomenon of information culture as a subsystem of culture, formed under the influence of culture process of informatization of society and combines all aspects of human activity in the information environment.

Keywords: *information, information culture, structure, worldview, information cultural studies, values.*

Постановка проблеми. Впродовж уже досить тривалого часу широкого вжитку набув термін «інформаційна культура». Це стосується побутового рівня, засобів масової комунікації, наукового дискурсу.

Єдиного універсального визначення поняття «інформаційна культура» нині не існує. З одного боку це пояснюється тим, що обидва складники цього поняття – як його суб'єкт «культура», так і предикат «інформаційна» – надзвичайно багатозначні.

З іншого – тим, що сенс феномену інформаційної культури «розмивається» у певному хаосі з інтерпретацій з позицій дуже різних галузей знання – як гуманітарного, так і технічного профілю, з використанням понятійного апарату різних наукових дисциплін – інформатики, теорії інформації, кібернетики, семіотики, документалістики, мистецтвознавства, соціології, соціальної психології та багатьох інших.

Відтак, по-перше, *зміст* поняття «інформаційна культура» трактується по-різному, через співвідношення з різними поняттями: загальнолюдська культура, освітня діяльність, інформаційна діяльність, правила поведінки людини в інформаційному суспільстві тощо; по-друге, «інформаційна культура» залишається поняттям з несталим *обсягом*, різним складом компонентів, внаслідок чого існуючі визначення цього поняття практично не порівнюювані.

Тим часом вивчення сутності інформаційної культури як суспільно-культурного феномену в сучасну інформаційно-комп'ютерну епоху є надзвичайно важливим (Гендіна, 2002).

Свідченням визнання інформаційної культури найважливішим компонентом життєдіяльності сучасного суспільства в цілому, різних соціальних груп, окремої особи є введення у вітчизняних навчальних закладах вивчення дисципліни «Інформаційна культура» (Петров, 2018), визначення на державному рівні національною стратегією формування високого рівня інформаційної культури кожного члена суспільства, держави (Національна доктрина, 2002).

Отже, актуальним є з'ясування найпродуктивнішого підходу до розуміння інформаційної культури як цілісного явища, і, разом з тим – окреслення понятійно-категоріальних засад, які дозволять пов'язати в системне ціле наукові знання і практику вирішення реальних проблем життєдіяльності людини в інформаційному суспільстві.

Постановка завдання. Ми ставимо собі за мету, проаналізувати існуючі підходи до вивчення феномену інформаційної культури, застосувати в якості методологічної основи культурологічний та діяльнісний підходи, запропонувати власне бачення категоріального статусу, змісту і структури інформаційної культури.

Аналіз публікацій. Аналіз найбільш помітних публікацій на пострадянському просторі за останні два десятиріччя (Беляков, Онопрієнко & Шопіна, 2018; Петров, 2018; Пруднікова, 2016 та ін.) свідчить, що актуальними і нині залишаються висновки, наприклад, таких авторів, як Н. Зінов'єва (Зінов'єва, 2009), В. Фокєєв (Фокєєв, 1997), Н. Гендіна (Гендіна, 2002:3) щодо спроб узагальнення існуючих на кінець 1990-х рр. уявлень про інформаційну культуру:

1. Інформаційна культура трактується як:

- *«культура читання»;*
- *знання про інформацію, інформаційні ресурси, процес інформатизації та інформаційне суспільство;*
- *уявлення про можливості декодування різних носіїв інформації, переваги і недоліки традиційних та електронних засобів збору, систематизації, зберігання і пошуку інформації;*
- *володіння засобами і методами інформатики, ступінь освоєння і якість використання людиною інформації;*
- *уміння використовувати сучасні інформаційні технології, прагнення постійно підвищувати свою комп'ютерну грамотність (тобто інформаційна культура при цьому асоціюється переважно з технологічними аспектами інформатизації, оволодінням навичками роботи з комп'ютером);*
- *орієнтування у правовому полі інформатизації, проблемах авторського права, свободи слова, інформаційної безпеки особи тощо;*

– *бібліотечно-бібліографічна грамотність*, розуміння характеру і особливостей сучасних документів, масивів документів в інформаційних системах (бібліотеках, архівах, фондах, банках даних, інших інформаційних системах);

– система з двох компонентів: *інформаційної грамотності* та *інформаційного світогляду*;

– необхідна ланка *освітньої діяльності* як вчителів, так і учнів, якісна характеристика цієї діяльності (тобто інформаційна культура виражається у наявності комплексу знань, умінь, навичок і установок у взаємодії з інформаційним середовищем);

– *правила поведінки* людини в інформаційному суспільстві, способи і норми спілкування з системами штучного інтелекту, ведення діалогу в людино-машинних системах «гібридного інтелекту», користування засобами телекомунікації, глобальними та локальними інформаційно-обчислювальними мережами, здатність людини усвідомити й освоїти інформаційну картину світу як систему символів і знаків, прямих і зворотних інформаційних зв'язків, вільно орієнтуватися в інформаційному суспільстві.

2. Інформаційна культура виявляється:

– в інформаційній *діяльності* (в освітніх процесах, усвідомленому виборі джерел інформації та володінні алгоритмами їхньої переробки, у комплексному використанні традиційних, електронних, мережевих та інших інформаційних ресурсів);

– в *усвідомленні себе* як носія і розповсюджувача інформації та в активній *«інформаційній поведінці»*.

Лише в поодиноких випадках зустрічається спроба переосмислення інформаційної культури як «інформаційної системи» і простору «матеріальних та ідеальних об'єктів-носіїв інформації культурного змісту» (Горелова, 2008), що, однак, ніяк не додає ясності до питання про структуру цього феномену. Тим часом, з'ясування цього питання є необхідною передумовою подальших досліджень і – що є важливим, наприклад, для педагогічних досліджень, – визначення рівнів сформованості інформаційної культури.

Виклад основного матеріалу. Оскільки поняття інформаційної культури пов'язане з фундаментальними категоріями «інформація» і «культура», дослідники виділяють «інформологічний» і «культурологічний» підходи до розуміння цього поняття (Гендіна, 2002). За *інформологічним підходом* інформаційна культура постає сукупністю інформаційних знань, умінь і навичок, компетенцій, пов'язаних з пошуком та критичним аналізом інформації, здатністю самостійно здобувати і виробляти нові знання (Пруднікова, 2016: 155). (Порівняємо це визначення, оприлюднене 2016 р. у «Віснику Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» з тим, яке ще 1993 р. прозвучало на науковій конференції «Інформаційна культура фахівця: гуманітарні проблеми». У своєму виступі професор Ю. Зубов окреслив інформаційну культуру як систематизовану сукупність знань, умінь, навичок, що забезпечує оптимальне здійснення індивідуальної інформаційної діяльності (Зубов, 1994: 11).

Однак трактування інформаційної культури лише як певного рівня обізнаності та оволодіння уміньми і навичками в галузі інформаційно-комунікаційних технологій є, на нашу думку, неповним і суперечливим. Знання, уміння і навички в галузі комп'ютерної техніки, інформаційних технологій, інформаційних процесів жодним чином не можуть визначати всього обсягу поняття інформаційної культури, а є лише однією з її складових. Як зазначає О. Пруднікова, до розуміння інформаційної культури додається діяльнісний аспект (Пруднікова, 2016: 162).

При використанні *культурологічного* підходу зміст поняття «інформаційна культура» розглядається значно ширше – як спосіб життєдіяльності людини в інформаційному суспільстві, складова процесу формування культури людства на новому етапі розвитку. Саме так розглядають інформаційну культуру відомі українські дослідники І. Зязюн (Зязюн, 2006), В. Кремень (Кремень, 2002). Так, І. Зязюн підкреслює, що це поняття містить *«всебічну інформацію про соціальні процеси, технічні засоби підтримки цих явищ, а також про усвідомлену необхідність і доцільність цих процесів»* (Зязюн, 2006). І далі,

міркуючи про розвиток «інформологічної культури» (саме так у автора), вчений вважає, що її поширення «сприятиме розвитку не лише більш високого рівня мотивації особистості, її критичного і проблемного мислення, підвищення якості й успішності досягнень, але й формуванню телекомунікаційного співтовариства, реалізації активних форм конструктивної комунікативної взаємодії» (Зязюн, 2006: 13). Тобто тут уже йдеться насправді про «інформаційний світогляд» як синтез, цілісність, систему узагальнених поглядів на інформацію та всі похідні від цього поняття (інформаційні ресурси, інформаційні системи, інформаційні технології, інформаційне суспільство, інформаційне середовище тощо) та обумовлені цими поглядами переконання, ідеали, принципи пізнання і діяльності (Семенюк, 2013: 294). До речі, цікавою є думка О. Шайкіної щодо введення поняття «інформаційний світогляд», в якому, як вважає дослідниця, синтезуються «полярні» інформаційні культури – гуманітарна (традиційна книжкова, бібліотечна) і технократична (нова, комп'ютерна) (Шайкіна, 2011).

Таким чином, можна стверджувати, що з позицій культурологічного підходу інформаційна культура розглядається як спосіб життєдіяльності людини в інформаційному суспільстві, як складова процесу формування культури людства, а також як культура людини, готової до творчої роботи в умовах технолого-інформаційної системи розвитку суспільства. Такий підхід є, на нашу думку, найбільш продуктивним для дослідження феномену інформаційної культури.

Аналіз різних підходів до змісту й обсягу поняття «інформаційна культура» дав нам змогу визначитися з власним розумінням структури цього феномену. Структура інформаційної культури в цілому, відповідно до культурологічного підходу, ізоморфна структурі культури, яку утримують в стані цілісності три головні компоненти-архетипи – 1) знання і цінності, 2) засоби і способи діяльності, 3) інституції (Куле & Кулис, 1998). Відповідно, – інформаційна культура – це система, елементами якої є 1) знаннево-ціннісна (світоглядна) складова («інформаційний світогляд»), 2) діяльнісна (операційна) складова (засоби, способи, прийоми,

технології досягнення результату), 3) інституційна (організаційна) складова.

Знаннево-ціннісна (світоглядна) складова інформаційної культури містить систему поглядів і переконань, заснованих на знаннях «інформаційно-культурного» характеру, виявляється в усвідомленні значущості інформаційної діяльності, у розумінні цілей і завдань такої діяльності на емпіричному рівні. Світоглядна складова характеризує рівень змін у мотивації і спрямованості пізнавальної активності, пов'язаної з інформаційною діяльністю, які виявляються в готовності (нижчий рівень) і прагненні (вищий) отримувати, шукати і застосовувати інформацію, активно формувати і розвивати інформаційну культуру. Елементами світоглядної складової є: система «інформаційно-культурних» знань, умінь, навичок, переконань, базовими поняттями якої є інформація, інформаційні ресурси, інформаційне середовище, інформаційне суспільство.

Діяльнісна (операційна) складова виявляється у конкретній практичній інформаційній діяльності, характеризує рівень готовності і прагнення до практичної взаємодії з об'єктами інформаційного середовища, освоєння необхідних для цього умінь і навичок. Елементами операційної (діяльнісної) складової є: оперування накопиченими знаннями, навичками, здатність грамотно формулювати свою точку зору; уміння переконувати в перевазі та доцільності пропонованих рішень; робота з науковою, науково-популярною літературою і періодичними виданнями для отримання необхідної інформації; здатність запропонувати експертний висновок з певної проблеми, правильно оформити результати і висновки.

Інституційний (організаційний) компонент інформаційної культури складає інформаційна інфраструктура, що збирає, поширює і використовує інформацію.

Висновки. Особливості формування інформаційної культури пов'язані не тільки з системою спеціальних знань (за обсягом та якістю), але й з особливостями діяльності, пошуку, накопичення та використання необхідної інформації, що дає змогу вчасно й адекватно реагувати на зміни в соціальному середовищі. При дослідженні феномену інформаційної

культури формалізація, поділ єдиного цілого на складові є необхідною передумовою подальшого дослідження і визначення рівнів сформованості інформаційної культури. Запропонована структура інформаційної культури відповідно до культурологічного підходу є ізоморфною структурі культури і містить три компоненти – світоглядний, діяльнісний, інституційний.

На нашу думку, результатом подальшого осмислення і узагальнення різних підходів до розуміння інформаційної культури буде формування нової наукової дисципліни, – інформаційної культурології. Предметом інформаційної культурології мають бути міждисциплінарні і трансдисциплінарні дослідження проблем взаємодії людини з інформацією – тобто синтез наукових знань і вихід у практику вирішення реальних проблем в житті людини і суспільства.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Беляков К. І, Онопрієнко С. Г., Шопіна І. М. Інформаційна культура в Україні: правовий вимір.: монографія. Київ: КВІЦ, 2018. 169 с.
2. Гендина Н. И. Формирование информационной культуры личности в библиотеках и образовательных учреждениях: учебно-метод. пособие. Москва: Школьная б-ка, 2002. 288 с.
3. Горелова Е. В. Информационная культура и ее роль в формировании личности: дис. ... кандидата культурологии: 24.00.01. Нижневартонск: 2008. 135 с. URL: <http://www.dslib.net/teorja-kultury/informacionnaja-kultura-i-ee-rol-v-formirovanii-lichnosti.html> (Дата звернення: 08.11.2019).
4. Зиновьева Н. Б. Информационная культура личности: Введение в курс: учеб. пособие. Краснодар: 2009. 136 с.
5. Зубов Ю. С. Информатизация и информационная культура. *Проблемы информационной культуры*: сб. ст. Москва: 1994. С. 6-11.
6. Зязюн І. А. Наукове осмислення освітнього простору культури в педагогічній теорії. Імідж сучасного педагога. *Науково-практичний освітньо-популярний часопис*. Полтава: 2006. № 5-6. С.13-24

7. Кремень В. Г. Філософія освіти ХХІ століття. *Наука та наукознавство*. Київ: 2002. № 4. С.98-105.

8. Кулэ М., Кулис Р. Философия. Экспериментальный учебник /пер. с латыш. З. Осиповой. Рига: «ZvaigzneABC», 1998. 716 с.

9. Національна доктрина розвитку освіти. *Офіційний вісник України*. 2002. № 16. Стор. 11, стаття 860.

10. Петров О. О. Інформаційна культура: методичні рекомендації до виконання практичних робіт для студентів І курсу, спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». Київ: ДУТ, 2018. 21с.

11. Прудникова О. В. Інформаційна культура і формування «людини інформаційної». *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. 2016. № 2. С. 154-165.

12. Семенюк Н. Необхідність інформаційного супроводу освіти впродовж життя. *Гілея: наук. вісн.: зб. наук. пр.* /голов. ред. В. М. Вашкевич. Київ: ВІР УАН, 2013. Вип. 78. С. 294-297.

13. Фокеев В. А. Информация в контексте культуры. Информационная культура. (Основная литература, функционирующая в системе научных коммуникаций). *Проблемы информационной культуры* /ред. Ю. С. Зубов, В. А. Фокеев. Москва: 1997. Вып.6. С.157-176.

14. Шайкіна О. О. Визначення змісту культури користування кіберпростором. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2011. Вип. 6 (47). С. 180-190; URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/domtp_2011_6_23 (Дата звернення: 08.11.2019)

REFERENCES

1. Bieliakov, K., Onopriienko S. & Shopina I. (2018) *Informatsiina kultura v Ukraini: pravovyi vymir* [Information culture in Ukraine: legal dimension], 169 [in Ukrainian].

2. Hendyna, N. (2002). *Formyrovanye ynformatsyonnoi kultury lychnosty v byblyotekakh y obrazovatelnykh uchrezhdeniyakh* [The formation of an information culture of personality in libraries and educational institutions], 288 [in Russian].

3. Horelova, E. (2008) *Ynformatsyonnaia kultura y ee rol v formirovaniy lychnosty* [Information culture and its role in personality formation]: dys. ... kandydata kulturolohyy: 24.00.01. Nyzhnevartovsk: 135, URL: <http://www.dslib.net/teorja-kultury/informacionnaja-kultura-i-ee-rol-v-formirovanii-lichnosti.html> (Data zvernennia: 08.11.2019) [in Russian].

4. Zynoveva, N. (2009) *Ynformatsyonnaia kultura lychnosty*: [Personality information culture] Vvedenye v kurs: ucheb. posobyе, 136 [in Russian].

5. Zubov, Yu. (1994) *Ynformatyzatsyia y ynformatsyonnaia kultura*. [Informatization and information culture]. *Problemy ynformatsyonnoi kultury*, 6-11 [in Russian].

6. Ziaziun, I. (2006) *Naukove osmyslennia osvithnoho prostoru kultury v pedahohichnii teorii. Imidzh suchasnoho pedahoha*. [Scientific comprehension of educational space of culture in pedagogical theory. The image of the modern teacher]. *Naukovo-praktychnyi osvithno-populiarnyi chasopys*, 5-6, 13-24 [in Ukrainian].

7. Kremen, V. (2002) *Filosofiia osvity XXI stolittia*. [The philosophy of education of the XXI century]. *Nauka ta naukoznavstvo*, 4, 98-105 [in Ukrainian].

8. Kulā M. & Kulys R. (1998) *Fylosofiia*. [Philosophy] per. s latyšsh. Z. Osypovoi. Ryha: «ZvaigzneABC», 716 [in Latvia].

9. *Natsionalna doktryna rozvytku osvity*. [National doctrine of educational development] *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*, 2002, 16. Stor. 11, stattia 860 [in Ukrainian].

10. Petrov O. O. (2018) *Informatsiina kultura: metodychni rekomendatsii do vykonannia praktychnykh robit dlia studentiv I kursu, spetsialnosti 029 «Informatsiina, bibliotekna ta arkhivna sprava»* [Information culture]. Kyiv: DUT, 21 [in Ukrainian].

11. Prudnykova, O. (2016). *Informatsiina kultura i formuvannia «liudyny informatsiinoi»*. [Information culture and formation of «information person»] *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Iurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho»*, 2, 154-165 [in Ukrainian].

12. Semeniuk, N. (2013) *Neobkhdnist informatsiinoho suprodu osvity vprodovzh zhyttia. Hileia* [The need for information support for lifelong learning]: *nauk. visn.: zb. nauk. pr.*

/holov. red. V.M. Vashkevych. Kyiv: VIR UAN, 78, 294-297 [in Ukrainian].

13. Fokeev, V. (1997) *Ynformatsyia v kontekste kultury. Ynformatsyonnaia kultura* (Osnovnaia lyteratura, funktsyonyruuiushchaia v systeme nauchnykh kommunykatsyi) [Information in the context of culture. Information Culture (The main literature functioning in the system of scientific communications)] *Problemy ynformatsyonnoi kultury* /red.Iu.S. Zubov, V.A. Fokeev, 6, 157-176 [in Russian].

14. Shaikina, O. (2011) *Vyznachennia zmistu kultury korystuvannia kiberprostorom* [Determining the content of cyberspace culture] *Dukhovnist osobystosti: metodolohiia, teoriia i praktyka*, 6, 180-190. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/domtp_6_23 (Data zvernennia: 08.11.2019) [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

У статті аналізуються існуючі підходи до вивчення феномену інформаційної культури, зокрема, – до змісту і обсягу цього поняття; пропонується власна дефініція і структура інформаційної культури.

Інформаційна культура розглядається як спосіб життєдіяльності людини в інформаційному суспільстві, складова процесу формування культури людства, як культура людини, готової до творчої роботи в умовах технологічно-інформаційної системи розвитку суспільства.

Така дефініція інформаційної культури дозволяє системно розглядати основні проблеми і напрямки розвитку інформаційної культури, адекватно визначати об'єкт і предмет її дослідження, а також провести структурування її предметної області.

З позицій культурологічного та діяльнісного підходів теоретично обґрунтовується структура інформаційної культури як ізоморфна структурі культури, і яка, відповідно, як настановча (ціннісна) і поведінкова матриця містить три головні компоненти-архетипи – 1) знаннево-ціннісний (світоглядний; інформаційна і комп'ютерна компетентність і грамотність, а також інформаційне світорозуміння та інформаційний світогляд – система поглядів і переконань,

заснованих на знаннях «інформаційно-культурного» характеру), 2) діяльнісний (операційний; «інформаційна діяльність», яка поєднує як практичну взаємодію людини з об'єктами інформаційного середовища, освоєння нею необхідних для цього умінь і навичок, так і технології діяльності людини в інформаційному середовищі – технології пошуку інформації, мультимедіа, віртуальна реальність тощо), 3) інституційний (організаційний; інституції інформаційної інфраструктури, призначені для збирання, поширення і використання інформації).

Наголошується на важливій ролі окреслення категоріального статусу поняття «інформаційна культура» у становленні нової галузі знань – інформаційної культурології, змістом якої є системне вивчення як інструментально-технологічних, так і гуманітарних аспектів розвитку суспільства, дослідження феномену інформаційної культури як підсистеми культури, що формується під впливом процесу інформатизації суспільства і поєднує в собі всі аспекти діяльності людини в інформаційному середовищі.

Ключові слова: інформаційна культура, структура, світогляд, інформаційна культурологія, цінності, інформація.

АНОТАЦІЯ

В статтє анализируются существующие подходы к изучению феномена информационной культуры, в частности – к содержанию и объему этого понятия, предлагается авторская дефиниция и структура информационной культуры.

Информационная культура рассматривается в качестве способа жизнедеятельности человека в информационном обществе, составляющей процесса формирования культуры человечества, культуры человека, готового к творческой работе в условиях технолого-информационной системы развития общества.

Такая дефиниция информационной культуры позволяет системно рассматривать основные проблемы и направления развития информационной культуры, адекватно определять объект и предмет ее исследования, а также структурировать ее предметную сферу.

С позиций культурологического и деятельностного подходов теоретически обосновывается структура информационной культуры как изоморфной структуре культуры, и которая, соответственно, как установочная (ценностная) и поведенческая матрица содержит три главные компонента-архетипа – 1) знаниево-ценностный (мировоззренческий; информационная и компьютерная компетентность и грамотность, а также информационное миропонимание и информационное мировоззрение – т.е. система взглядов и убеждений, основанных на знаниях «информационно-культурного» характера), 2) деятельностный (операционный, «информационная деятельность»), которая объединяет как практическое взаимодействие человека с объектами информационной среды, освоения им необходимых умений и навыков, так и технологии деятельности в информационной среде – технологии поиска информации, мультимедиа, виртуальная реальность и т.д.), 3) институциональный (организационный; институты информационной инфраструктуры, предназначенные для сбора, распространения и использования информации).

Подчеркивается важная роль определения категориального статуса понятия «информационная культура» в становлении новой отрасли знаний – информационной культурологии, содержанием которой является системное изучение как инструментально-технологических, так и гуманитарных аспектов развития общества, исследование феномена информационной культуры как подсистемы культуры, формируемой под влиянием процесса информатизации общества и содержащей все аспекты деятельности человека в информационной среде.

Ключевые слова: информационная культура, структура, мировоззрение, информационная культурология, информация, ценности.